

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen
Avdelningen för pedagogik
Box 114, 221 00 Lund

Kurs: PEDK01
Kandidatuppsats, 15 hp
Datum: 2010-09-03

Bland bok och gran i förskolan

Ett utomhuspedagogiskt aktionsforskningsprojekt

Jon Andersson

Handledare:
Glen Helmstad

ABSTRACT

Arbetets art:	Kandidatuppsats, 15 hp.
Sidantal:	22
Titel:	Bland bok och gran i förskolan, ett utomhuspedagogiskt aktionsforskningsprojekt
Författare:	Jon Andersson
Handledare:	Glen Helmstad
Datum:	2010-09-03
Sammanfattning:	

Hur bedrivs pedagogisk utomhusaktivitet som främjar barnets intresse och vilja att lära? Hur påverkar det utomhuspedagogiska utvecklings arbetet förskolebarnens lärande? Detta är frågor som besvaras i denna uppsats. Avhandlingen tar upp ett försök att utveckla verksamheten för barnen vid en förskola i södra Sverige i enlighet med det som föreskrivs i *Läroplan för förskolan* (Utbildningsdepartementet, 1998). Genom ett utomhuspedagogiskt projekt vill man inkludera det som föreskrivs i Lpfö 98 och samtidigt utveckla inlärningsmiljön på den aktuella förskolan. Som läsare får man följa med på denna resa. I korthet presenterar denna uppsats utvecklandet av ett utomhuspedagogisktprojekt på en svensk förskola, hur det har utformats och vilka resultat som har uppnåtts.

Metoden som valts till denna uppsats är aktionsforskningsbaserat. Vilket innebär att forskaren och praktikern utvecklar och utvärderar sin egen aktion inom projektet. Aktionsforskning tar sin ansats i en handling och har sin utgångspunkt i praktiken. Forskningen bedrivs sedan på handlingens påverkan av praktiken och processen som sker, och följs av reflektion och ny handling. Den verkar för ett samarbete mellan forskare och praktiker och har som slutmål en förändring. Denna typ av forskning innebär då utforskandet av relationen mellan tänkandet om praktiken och handlandet i praktiken. Centrala moment blir att du som forskare och praktiker ställer frågor till praktiken – sätter igång en handling – följer processen – reflekterar över resultatet.

För att få svar på frågeställningen avhandlas förskolepedagogiken i Sverige och den utomhuspedagogiska teorin som ligger till grund för satsningen. I en analysdel presenteras sedan ett urval av aktiviteter som granskas och kopplas till befintlig teori på ämnet. Här redovisas de aktioner som tagits och hur de aktionerna påverkar verksamheten i kontexten inlärningsmiljö.

Analysen fastslår de resultat de tagna aktionerna fått på barnens inlärningsmiljö och hur praktiken ser ut idag. Samt på vilken grund denna praktik står på.

Nyckelord:	Utomhuspedagogik, Aktionsforskning, Inlärningsmiljö, Förskolan, Förskolepedagogik
------------	---

Innehållsförteckning

Förord.....	i
Inledning	1
Syfte och frågeställning	2
Forskningsansats	2
Disposition	4
Förskolepedagogisk referensram	5
Förskolans uppdrag	5
Förskolepedagogiska arbetssätt.....	6
Utomhuspedagogikens teoretiska grunder	8
Den utomhuspedagogiska verksamhetens utformning	9
Analys av aktiviteter inom projektet.....	11
Sammanfattande analys av projektet.....	17
Avslutande reflektioner	18
Förslag till fortsatt forskning	20
Referenser	22
Bilaga	a
1. Grovplanering	a

Förord

Sedan början av 2010 har jag arbetat som förskolelärare/utomhuspedagog på en förskola i södra Sverige. Min huvudsakliga uppgift där är att erbjuda barnen en utvecklande och lärorika pedagogiska aktiviteter utomhus. Dessa aktiviteter ska innefatta språkutveckling, matematik, teknik samt naturvetenskap, samtidigt skall de vara utvecklande och skapa en nyfikenhet hos barnen. Förskolan vill uppnå detta genom en satsning på utomhuspedagogisk verksamhet.

Min egen bakgrund ligger till grund till varför jag intresserade mig för denna satsning. Jag är själv uppvuxen på landet och är van vid att ha naturen direkt utanför dörren. Jag är än i dag en aktiv friluftsmänniska och trivs väldigt bra i naturen. Under min pedagogikutbildning har jag därför valt att läsa kurser inom just utomhuspedagogik. Jag har läst utomhuspedagogik med matematiska ögon samt lek, rörelse och hälsa, som innefattade ett stort block som behandlade uterummet och dess möjligheter. Därför blev jag väldigt glad när jag blev en del av denna satsning och fick möjligheten att påverka och utforma detta projekt. Satsningen på utomhuspedagogik är ett första led i förskolans plan att efterhand profilera sig med utomhuspedagogiskverksamhet över hela åldersspannet (1-4 år). Första steget är ett utomhuspedagogiskt projekt riktat mot tre och fyra-åringar. Inledningsvis anställdes två utomhuspedagoger, en av dessa tjänster gick till mig. Uppgiften för dessa pedagoger är att ansvara för den utomhuspedagogiska verksamheten, planera och genomföra utomhusverksamheten tillsammans med övrig personal samt utveckla utomhusmiljön på förskolan.

Grunden till denna satsning har sin bas i fastslagna riktlinjer i *Läroplan för förskolan*¹ som innefattar vilka förvärvad kunskaper barnen ska ha när de går vidare högre i skolan (Utbildningsdepartementet, 1998). I förskolans läroplan fastslås riktlinjer för just utomhusverksamheten. Förskolan skall lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro skall prägla förskolans verksamhet. Man tar även upp riktlinjer för barns lärande och utveckling. Den pedagogiska verksamheten genomförs så att den stimulerar och utmanar barnets utveckling och lärande. Miljön skall vara öppen, innehållsrik och inbjudande. Verksamheten skall stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra grunden för den pedagogiska verksamheten

Vidare är ett ökat barnantal en anledning att få ut de större barnen (3-4 åringar) i utomhuspedagogisk verksamhet. Men också för att förbereda dessa barn för skolan. Min del i denna satsning är att ansvara för och tillsammans med övrig personal planera och genomföra/erbjuda spännande och lärorika aktiviteter utomhus. Jag har själv som tidigare nämnts ett brinnande intresse för utomhuspedagogik och är en aktiv friluftsmänniska. Dock har jag inte så stor erfarenhet av att bedriva utomhusaktiviteter mot förskolebarn och hur de bedrivna aktiviteterna påverkar barns kunskap och deras förmåga att lära. Jag har även en väldigt begränsad erfarenhet av att ha ansvars och beslutanderoll inom ett projekt. Detta har varit avgörande i ämnesvalet till denna fördjupning.

¹ Förkortas här efter som *Lpfö 98*.

Jag vill även passa på att tacka mina kollegor som stöttat mig och mottagit mig väl, även om jag kom med förändringar när jag damp ner i verksamheten. Min chef för att hon aktivt stöttat och satsat på mig men framför allt visat stor tilltro till min yrkeskompetens. Ett tack vill jag även skicka till min handledare som möjliggjort för mig att göra denna form av forskningsarbete och som har drivit på mig när det behövts samt även hjälpt mig att komma vidare de otaliga gånger jag kört fast i arbetet. Slutligen vill jag tacka min sambo och dotter som fått stå ut med mig då både jobb och uppsatsarbete tagit nästan all min tid. Avslutningsvis hoppas jag att ni finner läsningen spännande nu när ni ska följa med mig inom detta projekt.

Inledning

... någon dag, då det var för kallt ute. Jag fick inte gå ut och leka. Det var en förlorad dag, sorgens dag. Kanske var det suget efter att springa omkring, suget efter att känna frihet och frisk luft i ansiktet, suget efter att med kompisar besöka alla våra hemliga platser, vår hemliga klubb. Ute rummet förmedlar omedelbara känslor, så som trygghet, rädsla, välmående och glädje. Utomhusaktiviteter har den fördelen att kommunikationen mellan sinnen, intellekt, känslor och hormoner tycks vara bättre synkroniserade än motsvarande aktiviteter inomhus. (Patrik Grahn, Lärarförbundet, 2005 s. 12-13)

Pressen på barn- och föräldrar till dessa barn är idag stor redan innan barnen börjar skolan. Det finns förväntningar på att barn när de börjar skolan ska förvärvat sig en baskunskap och en ämneskunskap som sedan skall kunna breddas och utvecklas (Utbildningsdepartementet, 1998). Klyftorna ökar mellan individers kunskap men även individens förmåga att lära. Självklart är barn olika och utvecklas i olika takt, men hur fångar man tidigt upp de barn som hamnar efter språkmässigt eller inom ämneskunskap? Målet är att alla skall klara av den obligatoriska skolgången. Detta lägger även press på pedagogerna som skall planera och genomföra en pedagogik som fångar alla barn och som på ett fördelaktigt sätt bidrar till dessa barns utveckling av sådana förmågor som efterfrågas bland dem. Sen framarbetandet av Lpfö 98 har det pedagogiska arbetet som bedrivs på förskolor i Sverige granskats. Krav på att ha högskoleutbildad personal som ansvariga för den pedagogiska verksamheten har lyfts och även skärpta krav på den pedagogiska verksamhet som bedrivs.

Om vi nu sneglar tillbaka på min korta inledning hämtad från boken *Utomhuspedagogik I förskola och förskoleklass*, (Lärarförbundet, 2005) så är det var pedagogs dröm att finna aktiviteter som fångar barnen som förknippas med glädje men även av lärande. Hur kan man då nå denna typ av inlärningsmiljö?

Detta är en bred problematik och ställer krav på alla led inom processen, ledning – pedagog – föräldrar - barn. Strävan på just denna specifika förskola är att genom utomhuspedagogik skapa en positiv och spännande inlärningsmiljö. I förskolan skall miljön inspirera barn till olika aktiviteter, miljön innefattar fysiska och psykiska aspekter (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Som pedagog, praktiker och forskare är det intressant hur dessa miljöer ter sig och ser ut.

Grunden för denna uppsats är aktionsforskningsbaserat (Rönnerman, 2004) ett försök att utveckla verksamheten för barnen vid en förskola i södra Sverige i enlighet med det som föreskrivs i Lpfö 98 och det som man önskar uppnå vid den aktuella förskolan. Utvecklingen av den pedagogiska verksamheten sker genom ett projekt att starta en utomhuspedagogisk verksamhet för de äldre barnen på förskolan som är i åldern 3- 4 år.

Avtrycket vi som pedagoger ger redan i tidiga åldrar påverkar barnen i deras framtida skolgång. Det är därför viktigt att vi både erbjuder en trygg och närande verksamhet, men även en verksamhet som bygger på kunskapsutveckling. En lärorik miljö som lämnar barnen med en positiv känsla gentemot lärandet och skolgång. Det är viktigt att ge barnen en positiv inlärnings upplevelse (Bunting 2006). Förskolan och dess pedagogik skall lägga grunden för det framtida lärandet och vara första steget i det livslånga lärandet (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006)

Ramarna är fastslagna men det finns många olika vägar att gå för att nå denna inlärningsmiljö. Min vilja är i denna uppsats att redovisa vilken väg jag och mina kollegor valde att vandra tillsammans mot lärandet.

Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att fördjupa mig i förskolepedagogiken och hur de utomhusaktiviteter jag bedriver påverkar barnens kunskap och inlärningsmiljön på den aktuella förskolan. Även hur väl dessa aktiviteter går in i Lpfö98s riktlinjer och mål, dvs. verksamheten skall stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra grunden för den pedagogiska verksamheten (Utbildningsdepartementet, 1998). Målet med denna uppsats är inte att redovisa hur man bedriver utomhusverksamhet på en förskola inte heller att redogöra hur utomhuspedagogisk verksamhet påverkar barns utveckling i stort. Målet är att redovisa hur jag tillsammans med arbetskamrater valt att ta oss an detta projekt och varför vi valt att arbeta så. Jag vill också få möjligheten att bryta ner de reaktioner jag får från barnen på de aktiviteter som bedrivs. Bryta ner och konkretisera dessa reaktioner och var aktiviteten leder barnen. Målet är att du som läsare kan följa mig som pedagog i projektet men även som författare av uppsatsen som drar konkreta paralleller till teorier, förskolepedagogik samt utomhuspedagogik för att åskådliggöra barnens utveckling. Den frågeställning jag valt att arbeta utifrån är:

Hur bedrivs pedagogisk utomhusaktivitet som främjar barnets intresse och vilja att lära?
Hur påverkar det utomhuspedagogiska utvecklings arbetet förskolebarnens lärande?

Med betoning på vi, vill jag med denna uppsats, presentera hur vi gick till väga för att förbättra och utveckla inlärningsmiljön. Vad vi valde för arbetsmetoder för att främja barnens intresse och vilja att lära. Jag vill presentera varför vi valde utomhuspedagogik som metod. Jag vill konkretisera våra aktioner utifrån teori och presentera dessa i sammanhang som vi och barnen stött på just denna förskola. Det är en bred frågeställning men det finns en naturlig avgränsning då forskningen bedrivs mot detta specifika projekt genom aktionsbaserad forskning (Rönnerman, 2004)

Forskningsansats

Problematiserar man utifrån det syfte och de frågeställningar jag valt kan man säga att jag som forskare och praktiker utvecklar och utvärderar min egen aktion inom projektet. Men målet är även att lyfta fram barnens lärandeprocesser inom projektet och den inlärningsmiljö vi söker utveckla.

Till den senare delen har jag valt att använda aktionsforskning som metod. Till litteraturdelen som skall beskriva svensk förskolepedagogik och de grundläggande utomhuspedagogiska ståndpunkter som ligger bakom satsningen, måste det läggas stor vikt vid relevansen till ämnesområdet alltså förskolepedagogik alt. utomhuspedagogik. För att få den överblick man behöver inom ett ämnesområde krävs att man läser en viss mängd litteratur, för att sedan granska och göra ett urval av den litteratur som är relevant för att beskriva ämnesområdet. Litteraturgenomgången är viktig då den skall stödja och problematiseras utifrån den frågeställning du valt (Bell, 2000; Bryman, 2001)

Relevansen för ämnesområdet påverkas av flera olika faktorer något jag går närmare in på i inledningen av min litteraturgenomgång då jag redogör för min avgränsning.

Studien jag utför är en kvalitativ studie, den utgår från ett "bottom up" perspektiv i detta fall genom att forskaren själv ställer frågorna och agerar för en förändring (Bryman, 2001; Rönnerman, 2004). Vid rapportering av min kvalitativa studie kommer jag använda mig av citat och ett urval av den dokumentation jag gjort under projektets gång den kommer även innehålla mina reflektioner. Det kommer även finnas en anknytning till litteratur på ämnet. På detta sätt kan läsaren följa med i mina tankegångar och i den analys jag gör utifrån dokumentationen (Svensson & Starrin, 1996). Detta kan ses som en teoretisk reflektion då min reflektion av dokumentationen sedan skall anknytas till forskning och teori (Rönnerman, 2004). Genom att ha läst mycket litteratur på ämnet förskolepedagogik fann jag precis som Bryman (Bryman, 2001) och Bell (Bell, 2000) var inne på i sina metodologiska böcker en metod som passade min uppsats.

Valet föll på aktionsforskning då denna ofta används vid utveckling och utvärdering inom skolan (Rönnerman, 2004). Aktionsforskning handlar om att utveckla och förändra en verksamhet men också om att anskaffa sig kunskap om hur denna förändring sker och vad som händer under projektets gång. Aktionsforskning är i grunden problemlösande och är därför attraktiv för forskare som är en del av den praktik de undersöker. "Läraren är forskaren" detta innebär att man har möjlighet att följa hur förändringen påverkar resultatet (Bell, 2000). Centralt för aktionsforskningen är att man som praktiker i verksamheten skall sätta igång en handling, följa processen och reflektera över vad som sker (Rönnerman, 2004). Aktionsforskning tar sin ansats i en handling och har sin utgångspunkt i praktiken. Forskningen bedrivs sedan på handlingens påverkan av praktiken och processen som sker, och följs av reflektion och ny handling. Den verkar för ett samarbete mellan forskare och praktiker och har som slutmål en förändring. Denna typ av forskning innebär då utforskandet av relationen mellan tänkandet om praktiken och handlandet i praktiken. Centrala moment blir att du som forskare och praktiker ställer frågor till praktiken – sätter igång en handling – följer processen – reflekterar över resultatet. (Rönnerman, 2004).

Om man applicerar den forskning jag bedrivit i denna modell blir det följaktligen min frågeställning – utomhuspedagogisk satsning – observera och dokumentera processen – reflektera och analysera utifrån givna frågeställningar.

Aktionsforskning ger inga generella svar utan syftar endast till att beskriva en specifik praktik. Teorier och forskning kan vara bra att relatera till men det är långt ifrån säkert att de stärker eller kritiserar de reflektioner och resultat som lyfts i den specifika praktiken som avses. Det sistnämnda skapar ett trovärdighets- och tillförlitlighets problem. Kritik som lyfts mot aktionsforskningen är att den inte är inriktad mot teoriutveckling utan riktar sig mot lokala utvecklingsprojekt.

Aktionsforskning gav mig möjlighet som forskare och praktiker att analysera vårt utvecklingsarbete och praktiken. Ett viktigt led i aktionsforskning är att analysera det insamlade materialet i mitt fall observationer och dokumentation. Som forskare gäller det här att söka ett mönster som ger dig svar på de frågor du söker. Viktigt är också vad detta material berättar om praktikens utveckling. (Rönnerman, 2004)

Forskare har även lyft fram huruvida den aktionsforskning som bedrivs har någon giltighet utanför den egna praktiken. All forskning som publiceras bör granskas utifrån ett trovärdighetsperspektiv. I boken *Aktionsforskning i praktiken* menar man att studiens

generaliserbarhet bör betraktas utifrån de som använder sig av forskningen i en annan kontext. Ett led i trovärdighetsfrågan är även att forskaren/praktikern har förståelse för denna problematik. Kritik har även lyfts mot det faktum att forskaren är en aktiv del i det han undersöker (Rönnerman, 2004). Även om man som forskare är medveten om problematiken finns det många fallgropar. Vad är väsentligt för aktionen, vilka erfarenheter och reflektioner är kopplade till verksamheten som bedrivs, av vad består den faktiska förändringen samt huruvida aktionen är kopplad till erfaret resultat.

Jag tillämpar aktionsforskningen i detta utomhusförskolepedagogiska utvecklingsprojekt, jag har valt att reflektera över aktion i kontexten inlärmingsmiljö. D.v.s. hur har de beslut och aktioner påverkat inlärmingsmiljön på förskolan. Jag har valt ett tillvägagångssätt där jag som praktiker bedriver en verksamhet och som forskare granskar vad som sker i samspelet barn – pedagog men även aktion – upplevt resultat. Upplevt resultat återknyter till huruvida studien är generaliserbar (Rönnerman, 2004). Jag tydliggjorde tidigt i uppsatsen att mitt syfte inte är att redovisa hur man bedriver utomhusverksamhet på en förskola inte heller att redogöra hur utomhuspedagogisk verksamhet påverkar barns utveckling i stort. Målet är istället att redovisa hur jag tillsammans med arbetskamrater valt att ta oss an detta projekt och varför vi valt att arbeta så. På detta byggs reflektioner på de aktiviteter som bedrivs. Jag har även valt att återknyta, mina reflektioner, barnens reaktioner samt de aktiviteter jag och mina kolleger valt, till teori på ämnet. Så generaliserbarheten på den forskning jag bedriver bör ses utifrån den kontext den bedrivs i och hur vida den kan återskapas i en liknande kontext. I min diskussion kommer jag senare att diskutera min projektanalys kritiskt utifrån erfarenhet resultat och metodens fallgropar.

Slutligen vill jag klargöra att namnen jag valt att använda under min analysdel är pseudonymer då namnet inte är en faktor i det resultat jag presenterar. Åldern däremot representerar verkligheten då detta är en faktor som spelar in.

Aktionsforskning som metod i uppsatsskrivande är nytt för mig men ett spännande sätt att arbeta på och som metod för uppföljning och utveckling av en uppsats och ett projekt. Det har varit ett bra sätt för mig att få distans till de aktioner jag/vi tagit men även ett sätt att utvärdera min egen roll i projektet och det arbete jag utför.

Disposition

Följaktligen kommer denna uppsats innefatta en del som redogör för grundläggande ståndpunkter inom förskolepedagogiken i Sverige. Detta blir första delen i min uppsats, den andra delen blir en teoretisk redogörelse för utomhuspedagogik som inlärningsmetod och en förklaring varför metodvalet föll på utomhuspedagogik när det gällde att utveckla inlärmingsmiljön. Den tredje delen blir den där jag redovisar ett urval av de aktiviteter jag bedriver samt hur barn reagerar på dessa aktiviteter, samt mina reflektioner över resultatet av aktiviteten och teori inom ämnesområdet. Utan att redovisa grundläggande ståndpunkter inom förskolepedagogiken är det omöjligt att dra några slutsatser av barns reaktioner av den aktivitet som bedrivs. Min förståelse för förskolepedagogiken blir viktig då jag skall reflektera över det som händer under projektet gång.

Förskolepedagogisk referensram

Denna teoridel kommer innefatta grundläggande ståndpunkter inom förskolepedagogiken i Sverige. Jag utgår ifrån Lpfö98, (Utbildningsdepartementet 1998) och bygger sedan på med teori om vad förskolepedagogik är och hur den bedrivs. Teoridelen kommer innehålla en kortfattad skriftlig redogörelse över förskolepedagogik och hur den bedrivs i Sverige och vem som påverkat utformning av läroplaner och den pedagogiska filosofin inom förskolepedagogiken. Jag vill skapa en grundläggande förståelse för synen på barns inlärning och hur man i Sverige idag förhåller sig till förskolepedagogisk verksamhet. Inledningsvis presenterar jag de grundläggande riktlinjer som finns fastslagna för förskolan idag för att vidare presentera olika forskares åsikter utifrån inlärning, utveckling, pedagogik och didaktik i kontexten förskola.

Det är av stor vikt att den litteratur som väljs att presenteras i litteraturgenomgången är relevant för det den beskriver (Bell, 2000; Bryman, 2001). För att få fram relevant litteratur på området förskolepedagogik valde jag att göra en relativt smal avgränsning. Eftersom forskningen bedrivs på en svensk förskola var det naturligt att hålla sig till svensk litteratur. Även om den svenska förskolepedagogiken påverkats av utländska forskare, så finns denna påverkan inbäddad i förskolepedagogiken i Sverige. Utgångspunkten till min litteraturgenomgång blir utifrån Lpfö98 då den lägger grunden till den pedagogik som bedrivs på förskolor i Sverige. Avgränsningen blir således svensk litteratur om förskolepedagogik/didaktik skriven efter 1990 då den nuvarande läroplanen för förskolan publicerades och utformades under 90-talet. Litteraturen skall även vara relevant utifrån Lpfö98s riktlinjer. Det är viktigt att man är konsekvent på var och hur man söker litteratur (Bell, 2000).

Vid all litteratursökning har jag varit konsekvent till den avgränsning jag valt, jag har även i enlighet med Lpfö98 valt att välja skrifter publicerade av utbildningsdepartementet och skolverket som grund för min förklaring av förskolepedagogik. Till min projektanalys använder jag mig av relevant litteratur för ämnet det vill säga utomhuspedagogik, förskolepedagogik och barns utveckling under deras tidiga år. Här är jag selektiv och väljer litteratur som beskriver ämnet som jag avhandlar i delar av min analys.

Avslutningsvis sker en kritisk granskning av den lästa litteraturen för att göra ett urval till litteraturgenomgången som skall beskriva förskolepedagogiken i Sverige. Detta urval är viktigt för uppsatsens utfall (Bell, 2000; Bryman, 2001).

Förskolans uppdrag

Förskolans uppdrag är att erbjuda en pedagogisk verksamhet som innefattar omvårdnad, omsorg, fostran och lärande. Pedagogiken som bedrivs skall stimulera och utmana barns intellektuella och sociala utveckling. Miljön skall vara innehållsrik och inbjudande. Pedagogiken skall utgå från leken, skapandet och ett lustfyllt lärande. Pedagogiken ska ha sin utgångspunkt i barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter (Utbildningsdepartementet, 1998). Man fortsätter att beskriva den pedagogik som skall bedrivas som en öppen pedagogik som bidrar till att barnet utvecklar en förståelse om sig själva och om sin omvärld. *Det dilemma som lärare står inför är hur de ska kunna använda sig av sitt specifika kunnande och samtidigt förnya verksamheten mot de statliga intentionerna som en målstyrd verksamhet kräver* (Pramling- Samuelsson & Johansson, 2009, s. 9). Utforskande, nyfikenhet och lust ska utgöra grunden för

pedagogiken. Barnets erfarenheter, intressen, behov samt åsikter skall vara centrala inom den pedagogiska verksamheten. Barns idéer och lust att lära ska tas tillvara (Utbildningsdepartementet, 1998).

Pedagogiken i förskolan bedrivs för barn som är i en av de mest utvecklingsintensiva perioderna i deras liv. Pedagogiken har därav sin utgångspunkt i det allra tidigaste lärandet när kroppen, känslolivet samt de sociala och kognitiva förmågorna växer som mest (Skolverket, 2005). Eftersom denna utvecklingsintensiva tid är så viktig i barnets liv är flera pedagogiska forskare och tyckare överens om att pedagogiken på förskolorna skall lägga grunden till ett livslångt lärande (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006; Skolverket, 2005). I det livslånga lärandet bör pedagoger inom förskolan jobba med att stödja, möta och utmana barnen när de erövrar sin omvärld menar Pramling- Samuelsson och Sheridan (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006).

Synen på förskolepedagogiken har förändrats sedan Lpfö98 togs i bruk. Innan fokuserade man på vad de yngsta barnen ännu inte var mogna att lära sig, till att nu fokusera på barnets möjligheter och dess förmågor. Pedagogiken har även förändrats då den är mer målstyrd och innefattar ämnesorientering. Den pedagogik som bedrivs skall se till var barns förmågor och möjligheter och genomsyras av ett demokratiskt perspektiv (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Inom verksamheten ska pedagogen vara en förebild för barnen i arbetet med värden och normer (Skolverket, 2005)

Man vill även inom förskolepedagogiken idag ta till vara på barnets egna intressen och utforskande idéer. Inom detta synsätt ligger barnets lärande i fokus inte undervisningen eller inläringen. Pedagogens roll blir således att knyta förskoleverksamhetens innehåll samt kort- och långsiktiga målsättningar till barnets egna intentioner och vilja att lära (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Pedagogen måste inom ramarna för denna kunskaps syn fånga barnen med öppna och utforskande frågor. Inte redovisa ett rätt svar utan leda barnen i deras utforskande efter en av kanske flera lösningar på ett problem. För att uppnå detta samspel som pedagog bör man alltid fråga sig, vad är det jag vill att barnen skall lära sig? Hur föreställer jag mig att detta går till? Varför är just detta viktigt för barnen att lära sig? För att uppnå detta som pedagog är det viktigt att inte tänka i de banor vi vuxna ofta socialiserats in i, nämligen att finna ett rätt svar eller en lösning. Motsatsen blir att uppmuntra andra idéer och lösningar även om dessa ur en vuxens synpunkt icke är optimal (Pramling & Doverborg, 1996).

Förskolepedagogiska arbetssätt

Problemlösning är idag en populär inlärningsmetod på förskolor. Problemlösning uppmuntras i en trygg miljö som är stödjande och där vi finner ömsesidig respekt. Att låta barnen arbeta utifrån problemlösning är kognitivt utmanande och utvecklar barns förmåga att tänka, reflektera, verbalisera och argumentera. Det är inte lösningen som är det viktiga inom problemlösning utan vägen dit. Det är viktigt att som pedagog inom förskolan arbeta med att problematisera ting utifrån barnets intresse och deras kunskap. Problemlösning bygger på att presentera en uppgift och sedan vägleda och stötta individen att finna en lösning. Att arbeta med problem lösning är bra för den fodrar att individen använder sig av kunskaper och erfarenheter i nya situationer. Detta ökar och bildar ny ämneskunskap. Som pedagog är det viktigt att konstruera problem som utmanar individen och inbjuder till att finna nya lösningar (Marton, Hounsell & Entwistle, 2000).

Barnens omvärld och deras erfarenheter påverkar dess inlärning och lägger grunden för den inlärning som sker, men även hur barnen uppfattar saker och ting, i dettas spår följer ett barncentrerat perspektiv på förskolans pedagogik. Med barncentrerad pedagogik menar Pramling och Doverborg (Pramling & Doverborg, 1996) att det skall finnas en växelverkan mellan barnet och pedagogen och i detta samspel ska det skapas situationer, problem, frågor och så vidare som gör att nyfikenheten och sökandet fortlöper hos barnet. I detta samspel måste det finnas en medvetenhet hos pedagogen av vad som uppstår barnet (Pramling & Doverborg 1996; Pramling- Samuelsson & Johansson, 2009).

Vygotskys tankar om lärande har, enligt Pramling- Samuelsson och Sheridan (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006) påverkat synen på hur förskoleläraren skall förhålla sig till barnens lärande. Då genom Vygotskys funderingar om utvecklingszoner hos barnet. Vad är då en utvecklingszon? Vygotskys tankar kan beskrivas utifrån ett pedagog perspektiv, där ska pedagogen vara mer som en handledare än en kunskapsförmedlare. Med handledare menar man här någon som kan tillföra barnet den kunskap som ligger strax över barnets egen kunskap. Detta kallade Vygotsky den närmsta utvecklingszonen (Lindqvist, 1996). Författarna till *Lärandets grogrund* är inne på samma spår och menar att förskolelärarens undervisning skall ligga strax över det vad barnet faktiskt klarar själv (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Barns möjlighet att utvecklas växer därmed i samspelet med vuxna och andra barn som befinner sig i en annan utvecklingszon. Förskolelärares uppgift blir att i mötet barn – lärare förena barnets egna mål med samhällets mål. Detta på ett sätt att lusten att lära kvarstår, ökar och utmanas.

Vygotskys socio- kulturella historiska perspektiv har lagt sin prägel på den läroplan som idag är gällande för svenska förskolor. Perspektivet lyfter fram aktiviteten som centralt i barns utveckling, det är i aktiviteten barnen gör och lär. Det är inte intressant ur ett utvecklingsperspektiv vad barnen "har i huvudet". Socialt, jag lär mig i interaktionen med andra, aktiviteter är situerade och inlärning sker i olika rum kopplade till specifika kulturella kontexter. Var lär vi om vad är därför en rimlig fråga. Det är också så att vi till vår hjälp att lära och erövra vår omvärld har olika verktyg. Med detta menar Vygotsky att vi inom aktiviteten använder oss av hjälpmedel för att förstå vår omvärld, ibland kan detta verktyg vara vår kropp. Något som kännetecknar en aktivitet som är lärorik är att den öppnar för samspel, att den är situerad i en miljö som är korrekt för aktiviteten, att de hjälpmedlen finns tillhanda för att lösa problemet men framför allt att den inbjuder till kreativitet och skapande och att individen själv kan laborera med lösningar (Strandberg, 2006).

Även John Dewey har påverkat den svenska skolmodellen, han lyfte viktiga frågor om barns inlärning och hur den utformas. Det är tack vare honom vi i dag ser barnens intressen och behov som en naturlig del i inlärningsprocessen (Sundgren, 2005). Dessa faktorer har fått stor plats i den läroplan som idag gäller i svenska förskolor (Utbildningsdepartementet, 1998). Lärandet som Dewey förmedlade byggde på att barnen var aktiva i sitt eget lärande. Han förespråkade samarbete, problemlösande och elever som var aktiva i sitt eget lärande. Lärande måste komma från individens egen erfarenhetsvärld för att förankras som utvecklande kunskap. Dewey förespråkade också en helhet på den undervisning som bedrivs och la stor vikt vid utformningen av inlärningsmiljön (Sundgren, 2005).

Målen och riktlinjerna är fastslagna för den förskolepedagogik som skall bedrivas på alla svenska förskolor men vägarna till målen är många. Men var man kan se en enighet i förskolepedagogiken är i det faktum att man vill framhäva barnens erfarenheter som en

primär faktor i barns kunskapsutveckling. Det finns även en samlad enighet om att förskolelärarens har en viktig roll som den som skall förstå och se barns läroprocesser och förstå hur man når dessa.

Utomhuspedagogikens teoretiska grunder

Här vill jag i korthet presentera vad utomhuspedagogik innebär som metod till inläring. Teoridelen är en viktig del då den gör det för läsaren förståeligt varför utomhuspedagogik just lyfts fram inom detta projekt när det gäller att utveckla inlärningsmiljön på denna förskola. Samt vilka faktorer och den teoretiska grund som spelat in i detta val.

Enligt bl.a. C. Bunting och A. Szczepanski kan man se utomhuspedagogiken som en metod till förankring av kunskap och djupare inläring. Metoden utomhuspedagogik bygger på att barnet använder sig av sina fysiska egenskaper och är aktiv i sin inläring, barnet använder sin kognitiva förmåga, utforskar och ifrågasätter, barnet använder sina sinnen inom den utomhuspedagogiska inlärningsprocessen. Utomhuspedagogiken inbjuder till delaktighet, utforskande, reflektion, och ger ofta barnen en positiv inlärningsupplevelse (Bunting, 2006; Lärarförbundet, 2005).

Bunting menar att man kan dela in utomhuspedagogiken som metod i fyra block. Det första är att individen är aktiv och deltagande i sin egen inläring, den andra är vår miljö och hur vi är en del av den och ansvarar för den men även att den är avgörande för oss människor. Den tredje delen i blocket är att denna form av pedagogik främjar reflektion att se sammanband och direkt applicering av kunskap, det fjärde och sista blocket inom utomhuspedagogiken är att inläringen bedrivs i omgivningar där individen kan ta och se det den skall lära om.

Inom utomhuspedagogiken jobbar man med att förflytta den lärandeprocessen till konkreta situationer som sker. Med detta vill man visa var och när kunskapen som skall läras är användbar i vardagen. Ute är barnen fria och det finns hela tiden och bör så finnas en naturlig progression tillänglig.

Inlärningsaktiviteter bör bedrivas i sitt rätta element dvs. att man lär ut i den miljö man önskar att barnen skall lära sig om vad än denna plats må vara. Detta leder till en djupare och bredare förståelse. Bunting menar vidare att utomhuspedagogiken kan användas som ett redskap att lära om fenomen/koncept och hur de ter sig i olika sammanhang (Bunting, 2006).

Uterummet bör ses som en ständigt aktuell kunskapskälla. Barnen vistas i verkligheten och lär i nuet. Inom utomhuspedagogiken och de aktiviteter som bedrivs får barnen uppleva och ständigt använda sig av alla sina sinnen. (Lärarförbundet, 2005)

Som ni ser är utomhuspedagogiken som inlärningsmetod en bred grund att stå på när man skall jobba med barn i en lärandeprocess, i varje fall om man skall tro C. Bunting och A. Szczepanski (Bunting, 2006; Lärarförbundet, 2005). Den här breda synen av inlärningsmiljö möjliggör skapandet av roliga, intressanta och utforskande läroprocesser. Det ger även barnen en helhet i sitt lärande genom att få använda alla sina sinnen, vara aktiva i sitt lärande och att lära om i den faktiska miljö som hela tiden omger oss och påverkar oss.

Därför blev utomhuspedagogiken naturligt metodologi när det gäller att skapa en helhets syn på barnens lärande som Lpfö 98 eftersträvar.

Den utomhuspedagogiska verksamhetens utformning

Här följer en redovisning av det utomhuspedagogiska aktionsforskningsprojektets utformning. Analysdelen kommer innehålla ett urval av citat och dokumentation av de aktiviteter som bedrivits inom projektet. Dokumentationen består dels av planering, dokumentations blad som skrivs var dag för att föräldrarna skall kunna följa vad deras barn gjort under dagen samt personliga böcker där pedagoger var dag beskriver händelser ur barnens dag. Analysen bygger sedan på mina erfarenheter som pedagog och mina uppfattningar som forskare. Jag knyter sedan dessa erfarenheter och uppfattningar till befintlig litteratur på ämnet.

Detta för att kunna åskådliggöra den utomhuspedagogiska verksamheten som bedrivs men även påvisa en utveckling av verksamheten och en vinning hos barnen i form av inlärningsmiljö.

Projektet bedrivs på en förskola i södra Sverige. På förskolan finns det ca 100 inskrivna barn i åldrarna 1-4 år. Dessa barn är fördelade på fyra avdelningar som alla är åldersintegrerade. D.v.s. att på alla fyra avdelningarna så finns det barn i åldrarna ett till fyra år. Jag som utomhuspedagog/förskolelärare jobbar mot två av dessa avdelningar. Mot de andra två avdelningarna finns det också en utomhuspedagog kopplad som är anställd för att inriktar sig mot deras utomhusverksamhet. Vi utomhuspedagoger samarbetar inte utan har helt olika projekt att ansvara för. Detta föll sig naturligt då vi började jobba vid olika tillfällen. Vi valde olika strukturer och inriktningar på bedrivandet av utomhusverksamheten. Det finns för och nackdelar att jobba så men på sikt är visionen att vi skall ha ett ökat samarbete. Den möjlighet vi har idag är att ventilera idéer och använda varandra som bollplank.

Hösten det året barnen fyller fem byter de förskola. Detta är ett resultat av de stora barnkullarna det senaste åren. Det utomhuspedagogiska projektet har som tidigare nämnts sin grund i Lpfö98s mål samt ett större tryck på lokaler då barnkullarna vuxit. Utformningen som sådan är att tre och fyraåringar var dag har planerad utomhusverksamhet. Med planerad utomhusverksamhet menar jag aktiviteter som är planerad av förskolelärare dvs. mig alternativt någon av mina kollegor. Den fria leken innefattas inte även om den har en betydande del i utomhusverksamheten som bedrivs. Vi valde en struktur som bygger på dels lokala mål men framför allt mål som framförts på ett nationellt plan i Lpfö98. Denna struktur innebär att vi jobbar temabaserat, varje vecka har sitt tema. Vissa teman som anses stora områden omfattar fler veckor.

Det tema vi valt genomsyrar de aktiviteter som bedrivs under veckan (se Bilaga 1. Grovplanering). I skrivandets stund har vi avverkat dessa teman, snö/is, fåglar, träd, former, påsk, årstider, pirater, vatten samt småkryp. Vi utgår från vad naturen och miljön erbjuder och inbjuder till just nu. Därför blir årstiderna och vädret något vi har med oss i vår planering. Under veckan har vi sedan för att det ska för barnen vara lätt att hantera, valt att dela in veckodagarna i ämnena:

- måndag jobbar vi med matematik ute. Vi jobbar här med grundläggande matematisk förståelse det vill säga med storlek, längd, form, vikt och elementär siffer- och räkneskap.
- tisdag går till leken och rörelsen där barnen jobbar fysiskt med kroppen och tränar koordination samt motorik. De motoriska vinsterna är stora när man leker ute i en arena som inte har några väggar dessutom finns det kommunikativa, fysiska, hälsofrämjande samt samarbets mässiga vinster i den organiserade leken.

- onsdag är utflyktsdag då bekantar vi oss med närmiljön runt förskolan och upptäcker nya spännande aktiviteter i samhället och naturen runt oss. Här utforskar vi och vidgar barnens erfarenhets bas genom att besöka företag institutioner och platser som är viktiga.
- torsdag koncentrerar vi oss på vårt tema utifrån experiment, teknik och skapande. Problemlösning och eget utforskande får inom dessa aktiviteter stor roll, då vi här vill fördjupa oss inom det för veckan valda temat.
- fredag går till något vi valt att kalla aktivitetsdag. Under vår aktivitetsdag är vi tre pedagoger ute som var och en planerat en aktivitet inom vårt intresseområde och/eller något vi är starka på. Barnen får sen välja den aktivitet de finner mest utmanande och spännande.

Vi såg en vinst i att använda oss av en tydlig struktur även om ramarna inte är satta i sten så finns det en vinst i att barnen vet vad vi gör måndag till och med fredag. Dels för att de tidigt skall få en uppfattning av strukturer som kommer återkomma flitigt i deras fortsatta skolgång samt för att barnen skall kunna se fram emot till exempel onsdagarna då vi har vår ute- dag och tydligt skall se vad som händer vecka efter vecka.

Att vi inte valt att jobba direkt med samarbetet, kommunikationen och språket är att vi tyckte att detta innefattas i samtliga ovanstående aktiviteter. Vi resonerade så att den kommunikativa utvecklingen finns med när vi jobbar med matematik, problemlösning och i flera andra av de aktiviteter som bedrivs.

Varför valde vi då detta arbetssätt? Utifrån Lpfö98s mål utifrån ämneskunskap som innehåller, utvecklar sin nyfikenhet och sin lust samt förmåga att leka och lära, utvecklar sin motorik, koordinationsförmåga och kroppsuppfattning samt förståelse för vikten av att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande. Tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld på. Utvecklar ett rikt och nyanserat talspråk och sin förmåga att kommunicera med andra och att uttrycka tankar, utvecklar sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord, sitt intresse för skriftspråk och för förståelsen av symboler samt deras kommunikativa funktioner. Utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika material och tekniker, utvecklar sin förmåga att upptäcka och använda matematik i meningsfulla sammanhang, utvecklar sin förståelse för grundläggande egenskaper i begreppen tal, mätning och form samt sin förmåga att orientera sig i tid och rum. Att ge barn möjlighet att lära känna sin närmiljö och de funktioner som har betydelse för det dagliga livet samt få bekanta sig med det lokala kulturlivet (Lpfö 98, s. 9-10 hämtad: <http://www.skolverket.se/> 31 augusti 2010). Med detta arbetsätt och den struktur det bygger på kände vi att vi kunde fånga in de fastslagna mål som läroplanen i skolan ger oss. Inom dessa ramar finns det spelrum för utformning av grovplanering och mer styrd planering som integrerar de kunskaper som barn i förskoleåldern idag anses ha anskaffat sig innan de går vidare inom skolans värld. Som pedagogiskt ansvarig för detta projekt såg jag en vinst i att ha en fastslagen struktur att planera utifrån då jag slapp göra en total planering för vart nytt tema. Istället kunde jag fokusera på att planera och styra de teman vi valt att arbeta med och de aktiviteter som bedrivs.

Vi har även valt att arbeta med gruppens dynamik med mindre och större grupper med tvärgrupper tre- och fyraåringar samt tvärgrupper över avdelningarna. Detta för att barnen skall få möjlighet att träna sig på att fungera i olika grupper men även enskilt samt träna på att hantera konflikter, lära sig om skyldigheter och rättigheter och kunna ta ansvar (Utbildningsdepartementet, 1998).

Att förskolan valt att nu profilera sig mot utomhuspedagogiken gör att vi även inriktar oss mot att arbeta medvetet med natur, miljö samt närmiljö frågor detta i enlighet med Lpfö98 (Skolverket, 2005) Vi utgår härifrån att barnen skall bära med sig grundläggande naturvårds förståelse samt att barnen kan uppskatta det naturen ger oss.

Vi jobbar även med reflektion på så sätt att barnen får se bilder eller under diskussioner tänka tillbaka på saker vi gjort tillsammans detta är ett sätt för oss som pedagoger att se vad som fungerat bra och mindre bra, men ger även barnen en möjlighet att reflektera över de aktiviteter de gjort. Men även ge barnen utrymme i diskussionen att påverka de aktiviteter som skall bedrivas. Detta för att få in aktiviteter som utvecklar barns förmåga att berätta, lyssna, reflektera och uttrycka sina egna uppfattningar.

När strukturen för vårt arbete var fastslagen så kunde vi fylla på med teman och aktiviteter som skulle utmana och utveckla barnen. Aktiviteter och teman som var inbjudande, engagerande och som slutningen ger barnen positiva inlärningsupplevelser. Och sammantaget leda till en god inlärningsmiljö.

Analys av aktiviteter inom projektet

Först steget i uppstarten av detta projekt var att få en fungerande struktur som fungerade för både utomhusverksamheten och den verksamhet som bedrevs inne. Ovan har jag beskrivit utformningen av denna struktur. Nästa aktion var att få ett fungerande samarbete mellan de pedagoger som skulle arbeta med utomhuspedagogiken. Jag gör var vecka en grovplanering samt väljer tema för följande vecka. Utifrån egen expertis och intresseområde har sedan de andra lärarna möjlighet att fylla på med för temat relevanta aktiviteter. Men den viktigaste aktionen i starten var självfallet att få med barnen på tåget. Vi jobbade här med öppna diskussioner och kortare intervjuer där barnen tillfrågades om vad som intresserar barnen ute, vad de leker hemma när de är ute, vad de tycker är spännande ute, vad de skulle vilja veta mer om. Nästa steg blev att fastställa målsättningar och besluta oss för vilka kunskapsbitar vi skulle belysa inom projektet. Visionen och målet för detta utomhuspedagogiska projekt är att skapa en intressant och inbjudande inlärningsmiljö för barnen. Att öppna dörrar och erbjuda aktiviteter som skapar engagemang och väcker intresse hos barnen. Ett grundläggande målsättning är att väcka nyfikenhet och utmana barnen. Jag presenterar här observationer på de aktioner som byggt upp den struktur vi valt att arbeta utifrån och huruvida dessa aktioner påverkat inlärningsmiljön mot de målsättningar vi valt att sätta upp.

Lust och engagemang lyfts idag som viktiga faktorer för barns inläring. Man antar att barn lär bäst i situationer som fångat dem och upptar deras engagemang. Det blir då lärarens svåra uppgift att skapa aktiviteter som skapar ett sådant inlärningsklimat (Pramling- Samuelsson & Johansson, 2009).

Samspelet pedagoger emellan samt barn och pedagogernas samspel utkristalliserade sig tidigt som en ytterst viktig faktor. Detta i skapandet av ett rikt och engagerande inlärningsklimat. Till en början var detta ett hinder eftersom vi alla var nya inom denna form av utomhuspedagogiska projekt. Att vi fick en tydlig nerskriven struktur men även ventilerade våra åsikter var en viktig del i den process som sattes i rullning när jag blev en del av projektet. Men när vi väl valt ben att stå på jobbade vi för att skapa en inlärningsmiljö som på sikt skulle genomsyra hela förskolan.

Jag kommer nu lyfta observationer ur vardagen inom projektet dels för att betona aktionerna och mina tankar utifrån målsättning och inlärningsklimatet men även för att framhäva konkreta exempel på aktiviteter som bedrivs.

Inlärningsprocessen hos mindre barn är ofta dold för oss pedagoger. Vad lärde sig barnet, vilka bitar ansåg barnen vara intressanta. Genom att noggrant observera leken kan vi utkristallisera de kunskaper varje barn förfogar över. Att observera leken blir således ett redskap för oss pedagoger att utvärdera inlärningsmiljön samt barnens kunskap.

Leken har i vår struktur spelat en stor faktor, både den organiserade leken och den fria leken. Under samtal med barnen om vad de tyckte var roligast ute kunde man genast se att leken var högt upp på barnens lista, både svar som *"att leka björnen sover"* och *"leka riddare med mina kompisar"* vittnar om att både lek planerad av pedagog och den fria leken är något som fångar barnen. Att vi låtit leken spela en viktig roll beror på det faktum att vi ansåg att det finns stora motoriska, språkliga, kommunikativa samt samarbetsvinningar i leken. Förutom vinsterna vi såg i leken menar författarna till boken *"Att lära är nästan som att leka"* att barn inom lekens samspel utökar sin erfarenhetsvärld (Pramling- Samuelsson & Johansson, 2009). Att leken även är en del av barns bearbetning av nya erfarenheter kunde jag se vid flera tillfällen.

När vi tillsammans kokade te på gran och tallbarr. Vi använde för detta en mortel och en sil som för många barn inte har ett givet användningsområde. Något vi kunde urskilja då många av barnen inte kunde beskriva användningsområdet för föremålet innan vi startat aktiviteten. När vi var färdiga med vårt te satte sig Gustav 4 år och lekte och experimenterade med föremålen. Gustav lade snö i silen och tittade vad som hände, han lade även snö i morteln och bankade på denna.

Man kunde se att Gustav förstod användningsområdet och i leken utforskade vidare. Pramling- Samuelsson och Johansson (Pramling- Samuelsson & Johansson, 2009) menar att man i leken kan se hur erfarenheter formar leken i riktningar och att den uttrycks på nya sätt. Att nyvunna erfarenheter och kunskap formar barnens lek. I detta sammanhang kunde vi tydligt se att vi utökat barns erfarenhetsvärld.

Vi har även inom projektet satsat på motorisk utveckling, dels i leken men även genom andra aktiviteter. Denna aktion tog vi dels för att vi kunde se att det fanns motoriska brister hos flera barn samt att vi ansåg att motoriken är en viktig del i barns utveckling i stort. Barnets första utvecklingsstadium är det sensomotoriska, här utvecklar barnet sin perceptions förmåga och motoriken (Holle, 1984). Innan detta stadium genomgått finns det ingen möjlighet för barnet att utvecklas vidare inom flera områden till exempel tal och skrift. Försenad motorisk utveckling betyder att barnet får färre möjligheter att utforska och skaffa sig erfarenheter om sin omvärld än sina jämnåriga kamrater. Dessa erfarenheter är kopplade till individens möjlighet att lära. Holle menar vidare att det finns en koppling mellan motorisk utveckling och utveckling inom många andra utvecklings- och kunskapsområden.

Något som även ingår i vår struktur är naturvetenskapen. Detta är något som verkligen intresserar barnen. Jag tydliggjorde tidigare i uppsatsen genom Vygotskys tankar om hur viktigt rummet är, lär vi om träd lär vi i närheten av träden vi studerar (Strandberg, 2006). Naturen som barnen vistas i inbjuder till utforskande och öppnar för frågor om hur saker och ting fungerar. Som pedagog var vår uppgift att erbjuda barnen spännande experiment. Vi experimenterade bland annat med is, snö och vatten.

När barnen tillfrågades om vad som händer med snö om man tar in den svarade flera att den blir till is. Inte heller efter vårt första försök att ta in snö som smälte och blev smutsig kunde barnen förstå att all den snö vi tog in dels blev vatten och dels krympte. Först när vi tog ut vatten, tog in snö och is kunde barnen se en helhet i vad som faktiskt händer med vattnet, snön och isen.

När man jobbar med naturvetenskapliga frågor med barn är det viktigt att barnen får möjlighet till att se en helhet. Att involvera sinnen syn, känsel, hörsel, smak och lukt. Ta tillvara på de spännande fenomen som frambringar utrop som "titta här!" "kolla!" (Elfström, Nilsson, Sterner & Wehner- Godee, 2009). Lärdomen att presentera en helhet har gjort att vi vid andra naturvetenskapliga försök att använda oss av fler infallsvinklar till exempel våra sinnen men även gett barnen spelrum i sitt eget utforskande. Man blev tidigt under projektet varse om värdet i de fenomen som vi som vuxna inte lägger någon vikt vid men som intresserar barnen. Vi omges ständigt av olika fenomen som verkar självklara, men barnen tycker många gånger att dessa är spännande att utforska exempel på detta kan vara årstiderna, växtlighet och kryp.

När vi började jobba med projektet visste vi att vi medvetet ville jobba med reflektion och återkoppling, ett naturligt val då många ämnen och fenomen vi lär oss om både är föränderliga och kan ta olika former. Vi har t.ex. valt ett "eget" träd, något vi kan återkomma till för att påvisa hur föränderlig naturen är. I denna aktivitet kan vi även se en vinst i reflektion då barnen själva utifrån förändringar och erfarenheter funderar över hur, varför, vad och när trädets transformation sker och hur denna förhåller sig till oss.

Barn utvecklar sin förståelse genom reflektion. Barnet lär genom att se samband och genom reflektion om sambandens innehåll (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Att presentera en helhet och följa samband blir inom den verksamhet vi bedriver ett naturligt inslag. Att vistas i naturen och dess föränderliga form gör att barnen hela tiden vistas i miljöer som förändras utifrån fenomen som årstider och väder detta ger ett naturligt forum för reflektion om sammanband.

Men det som kanske förvånade oss mest när vi valde ett "eget" träd var den omvårdnad barnen visade för trädet. Bl.a. ville Elsa 3 år absolut ge trädet en kram innan vi lämnade det. Barnen gav trädet ett emotionellt värde och jämförde det med sina egna liv. Jag här ledde denna reaktion till en tidigare aktivitet vi haft där vi räknade årsringar på träd och bestämde deras ålder. Vi jämförde sedan olika trädets ålder och diskuterade vår egen ålder. Efter detta fick barnen måla sina egna årsringar på ett papper. Barnen fann här en gemensam nämnare mellan dem och träden nämligen åldrande.

En förklaring till detta skulle kunna vara att barnen sätter in trädet i en kontext de förstår då ställer de trädets liv i relation till människors liv något de förstår. Människor behöver närhet, ömhet precis som vi för att växa upp och bli starka (Elfström, Nilsson, Sterner & Wehner- Godee, 2009). Som pedagog kunde man här se hur lärandet kunde ökas om man använder sig av förklaringar som barnen kan relatera till och sätter saker och ting i kontexter som barnen förstår.

Vi har också arbetat medvetet med matematik och matematiska begrepp. Under vårt temaarbete med former presenterades de olika formerna för barnen cirkel, kvadrat, trekant och rektangel. Vi arbetade och använde oss av formerna på flera olika sätt under detta tema.

Plötsligt en dag när vi sitter vid matbordet för att äta utbrister Per 4 år: ”Titta en rektangel och pekar på fönstret”. Han insåg även att tallriken var en cirkel och plötsligt fann han former överallt. Detta är vanligt och fler barn utbrister ofta i glädje rop när de finner former ute som inne. När vi var på ”utedag” en dag såg vi en stoppskylt, barnen stannade genast för att betrakta skylten. Frågor som vilken form är det dök genast upp, efter ett slag kom barnen överens om att det var en cirkel som hade kanter. Vi räknade kanterna och barnen beslöt sig sedan att det faktiskt var en åttakant.

I samspelet mellan lärare och barn är det viktigt att jobba med öppna frågor, i detta fall hur många kanter har formen. Att inte servera barnen färdiga svar utan i samspelet komma fram till en lösning. Uppmuntra och stödja eget utforskandet även utanför aktivitetens ramar (Pramling & Doverborg, 1996)

När jag började hamnade vi i en diskussion om barns fantasi eller framför allt att barn idag i vårt tycke inte är fantasifulla. Därför var aktionen att implementera fantasin i verksamheten. Vi jobbade ofta med gestaltningsövningar t.ex. när vi var små frön som sakta, sakta växte sig till ståtliga träd som så småningom blåste omkull. En övning var väldigt populär hos barnen, ”en dag på stranden”. Den bygger på en hel berättelse som skall gestaltas, från man kliver upp ur sängen, cyklar till stranden, simmar i havet och allt där i mellan. Magdalena 4år som annars var väldigt tyst och ofta lekte själv, blommade under denna lek ut och pratade och skapade egna liknande gestaltningsador.

Fantasi handlar om barnens förmåga att förflytta sig tankemässigt och överskrida det givna (Pramling- Samuelsson & Johansson 2009). Barn med god fantasi kan tänka och sätta sig in i kamraters situationer. I den fantasifulla leken utvecklar barn kommunikation, kreativitet och samarbete (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Magdalena visar här att hon har en utvecklad fantasiförmåga, hon var även duktig inom kreativitet och skapande.

Jag har sedan jag började min pedagogiska skolning fascinerats av Deweys ”learning by doing” (Sundgren, 2005). Jag har i mångt och mycket försökt att implementera detta tankesätt inom de aktiviteter jag bedriver. Det har bedrivits aktiviteter som är flera led för att aktivera barnet i lärandet. Vid ett tillfälle när vi jobbade med formerna jobbade vi först med sakletande övningar när barnen fritt letade efter saker i vår närmiljö, nästa steg var för barnen att försöka placera de saker de funnit i en av formerna trekant, kvadrat, cirkel, eller rektangel. Sen skulle barnen själva limma upp formerna på ett papper. Här fick barnen ett helt led av uppgifter som hela tiden höll dem aktiva. Uppgifterna var även så pass korta att barnen hela tiden behöll motivationen. Och fick tillslut se ett färdigt resultat av arbetet.

Aktiviteten som bedrivs bör ses som ett led i en lång kedja av olika avsikter. Handlingar är mer lärolika när de har en slutlig avsikt inom den aktivitet som bedrivs (Sundgren, 2005).

För oss som pedagoger var/är det viktigt att finna aktiviteter som fångar barnen. För först när vi engagerar barnen kan vi se om de aktivt deltar i läroprocessen. Barn lär sig genom att agera, och måste vara aktiva aktörer i sitt eget lärande (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006).

Att vara ute minimerar även problematiken över att barn blir klara olika fort. Inomhus hade de klara barnen störts av de som ej än var färdiga. I uterummet minimeras den faktorn och alla får den tid de behöver för att avsluta vart led.

Att inom projektet balansera mellan fastslagna målsättningar och barnets fria vilja att utforska är och har under projektet varit ett problem. Problematiken karaktäriseras av lärarstruktur och är skolinfluerad. Sådana aktiviteter ger litet eller marginellt utrymme för fantasi och kreativitet. Här är det läraren som står för meningsskapandet (Pramling-Samuelsson & Johansson, 2009). Mognaden och erfarenheterna är en faktor när man jobbar med barn, men framförallt är motivationen en faktor när man jobbar med barn i en inlärningsituation. Om barnen känner sig mindre fria inom en aktivitet eller i sitt utforskande kan detta vara avgörande över huruvida de deltar fullt ut i inlärningsprocessen (Bunting, 2006). Detta var ett problem jag tidigt kunde se, hur styr jag aktiviteten utan att kväva lusten till utforskande och intresset hos barnen? Svaret fann jag tillsammans med mina kollegor i presentationen. Att presentera vårt tema på ett sådant sätt att det blev intressant för barnen. Även genom diskussioner och observationer se vad som intresserar barnen.aktionen blev följaktligen att välja tema och aktiviteter utifrån barnens lust att lära och att presentera uppgiften på ett sådant sätt att den fångar barnen. Vi valde även att hålla oss till en grovplanering som innehöll tema och ett urval av lämpliga aktiviteter, tidigt märktes att allt för utförlig planering föll då barnen tröttnade eller fann något annat intressantare.

Läraren måste vara engagerad och ivrig inom det han/hon själv vill lära ut. Det måste finnas en strävan efter att skapa en spännande och motiverande miljö kring det ämne som belyses (Bunting, 2006).

Ett exempel på hur vi låtit dessa faktorer spela in i vårt val av tema är, när vi hade tema träd startade vi med en öppen diskussion. Vad kan man använda träd till? Svar som eld, båtar, svärd och hus vittnar om ett spritt intresseområde hos barnen, men genomgående kunde barnen finna något man kunde göra med trädet som var inom deras intresseområde.

Ett annat exempel på ett tema med tillhörande aktiviteter var när vi utgick från barnens ihärdiga intresse för de otaliga spindlar, gråsuggor och myror vi kunde finna på vår gård. Tema insekter föll naturligt då det redan intresserade barnen.

Valet att arbeta utifrån teman tog vi tidigt i vårt arbete då vi ville få möjligheten att fördjupa oss inom vissa ämnen men även för att kunna presentera en helhet för barnen. Detta sätt har fungerat bra då även barnen uppskattar att jobba utifrån givna teman. Att jobba utifrån ett tematiskt arbetssätt är ett bra sätt att integrera kunskapsformer naturligt i förskoleverksamheten. Svårigheten blir att täcka in samtliga mål och intentioner från förskolans läroplan i temarbetet (Pramling-Samuelsson & Sheridan, 2006). Eftersom den målsättningsgrund som Lpfö98 lägger är bred blev denna problematik väsentlig i arbetet med att planera verksamhetens aktiviteter. Vi har löst det genom att inte ha teman som sträcker sig mer än fyra veckor och i många fall inte mer än en vecka. På detta sätt kan man välja teman utifrån de mål som finns fastslagna. I många teman kanske flera mål kan ingå men för vissa mål fick vi välja specifika teman och aktiviteter inom detta tema.

Även om vi inte direkt i vår struktur arbetat med språket och barnens kommunikation, så har vi aktivt inom vårt arbete jobbat med just dessa bitar. Eftersom skolåldern närmar sig är språket en viktig del för barnet att bära med sig. Dels för sin utveckling men även ur ett självförtroendeperspektiv.

Den språkliga utvecklingen bör äga rum under lekfulla former och innehålla utforskande och nyfikenhet. Som pedagog skall man försöka finna språkutvecklande aktiviteter

som fascinerar barnen tillexempel rim och ramsor. Som pedagog är det viktigt att samtala med barnen detta vidgar deras språk och ger dem självförtroende i sin fortsatta språkutveckling. Man kan genom att använda sig av nya begrepp för barnen utveckla deras befintliga språk (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006). Inom projektet motiverades vi ofta av att presentera nya begrepp och kunskaper för barnen. Något som jag ser som ett sätt att fånga barnens intresse. Vi har bland annat jobbat med årstiderna, vädersträcken och formerna som alla var nya fenomen och begrepp för barnen. Inom dessa områden fanns viljan att presentera en helhet men vi kunde även se en språklig utveckling hos barnen.

Ett sätt att integrera kommunikations utvecklande aktiviteter i vår verksamhet har varit att arbeta med drama och sånger.

Vi jobbade med sånger bland annat när vi hade tema pirater, vi berättade för barnen att pirater sjöng väldigt mycket och högljut. Efter detta presenterade vi en sång "vad skal vi göra med andra pirater". Efter att sången satt sig sjöng barnen under sina piratlekar även utan vår vägledning. Även om texten inte alltid var den samma så fanns det en glädje yttring i deras sånger.

Vi har jobbat med drama övningar, tillexempel när vi jobbade med årstiderna. Då skulle barnen spela upp en charad utifrån våra fyra årstider. De fick själva välja något att gestalta utifrån något som är specifikt för årstiden t.ex. kasta snöboll, bada, plocka svamp osv. Det var svårt för barnen till en början att använda sig av en icke verbal kommunikations form. Men när de väl greppade konceptet spann de vidare inom charaderna och höjde successivt även svårighetsgraden och utforskade denna form av kommunikation.

Viljan inom projektet fanns att samarbeta och presentera närmiljön runt förskolan. Denna aktion ansåg vi vara viktig dels för att presentera närmiljön och dess viktiga institutioner på lokal och ett nationellt plan. Men även för att göra närmiljön intressant, detta ur ett längre perspektiv då denna svenska småkommun har svårt att behålla sina ungdomar inom kommunen. Vi gjorde dessa besök var vecka då vi i vår struktur valde att ha "utedag" det vill säga en utflyktsdag var vecka. Denna dag upptäckte vi snart var något som verkligen engagerade barnen, framför allt kanske för att barnen fick ta med sig egen matsäck men även för att vi ofta gjorde spännande besök som på många sätt intresserade barnen. Vi har bland annat besökt polisen, posten, biblioteket, skolan och idrottsanläggningar.

Barn behöver tillägna sig olika kompetenser och olika kunskaper både för att möta vardagen men även för att ta emot framtiden med tillförsikt. Det räcker dock inte med dessa olika kompetenser, barn behöver också utveckla en förståelse för den omvärld de lever i. Samhället är en stor del i den utbildning alla barn möter var dag tillsammans med vuxna. Pedagogens roll blir att uppmana barnen till att producera ny kunskap men även presentera och reproducera befintlig kunskap (Pramling- Samuelsson & Sheridan, 2006).

Att på fredagar kunna erbjuda barnen flera olika aktiviteter har dels varit ett sätt att fånga alla barn men även ett sätt för oss pedagoger att öppna nya dörrar för barnen. Fantasi är något vi upplever att vissa barn saknar. Under fredagarna har vi nu kunnat se hur barn väljer aktiviteter utifrån vad som känns tryggt till att i större grad välja saker som utmanar och intresserar dem.

Ett naturligt inslag inom verksamheten har varit att arbeta utifrån naturvårdsfrågor, och ett förhållningsätt gentemot naturen och djuren som vittnar om vördnad. Bl.a. kunde vi under vårt temaarbete med träd med barnen diskutera vad vi använder träd till, och varför man hugger ner så många träd, vi fick svar som ”eldar med” och ”bygga hus”. Vi valde då att diskutera att man faktiskt även använder träd för att göra papper, detta kunde barnen inte riktigt greppa men i samtalet kunde vi komma överens om att det var så. Samtalet fördes sedan in på hur detta påverkar djuren som bor i träden. Matilda 3år oroad sig då mycket för ekorrarna och var de skulle bo om det inte fanns några träd kvar.

I förskolan är det viktigt att lyfta miljö- och naturvårdsfrågor (Utbildningsdepartementet, 1998). Vi är inne i en tid då vår miljö ofta diskuteras och det har under de senaste tio åren varit ett väldigt aktuellt ämne. Vi har alltid försökt att förmedla förhållningsätt gentemot barnen som präglas av miljö- och naturvårdsfrågor. Samt visa en bild av något som är vårt ansvar och som vi även är beroende av. I många fall visade barnen redan en förståelse och ödmjukhet mot naturen, som i Matildas fall när hon kunde se problematiken i att hugga ner träd.

Vi har även jobbat med odling, där vi odlar morötter, rädisor osv. detta för att uppnå den förståelse jag var inne på tidigare nämligen förståelsen över att vi behöver naturen.

Denna sammanställning skall vittna om det inlärningsklimat som råder på denna specifika förskola. Viljan finns att denna inlärningsmiljö skall återspeglas över hela åldersspannet på förskolan. Jag har här belyst vad och varför vi valt denna väg inom projektet utan att för den del lyfta en komplett bild av projektets omfattning. Jag kommer senare i min uppsats gå in på vidare forskning som skulle vara spännande att bedriva för att få en bredare förståelse för utomhuspedagogiken samt inlärningsmiljön påverkan på barnen. Denna väg valde vi för vår verksamhet, som ovan ser verksamheten ut och min tolkning är att vi är på god väg att uppnå våra mål.

Sammanfattande analys av projektet

I denna del vill jag knyta ihop min analys till den frågeställning jag valt att arbeta utifrån. Att kalla denna del för resultat är kanske pretentiöst då projektet fortfarande ligger någonstans mellan vaggan och de första stegen. Men detta är mitt sätt att summera den tid som fortlöpt sen jag startade arbetet och huruvida stegen vi tagit lett till en utveckling av inlärningsmiljön.

Min frågeställning bygger på flera faktorer som tillsammans skapar ett positivt inlärningsklimat. Jag finner att vi genom de aktioner vi vidtagit har uppnått ett positivt inlärningsklimat där vi engagerar barnen och ser till att de är aktiva i sin egen läroprocess. Tveklöst så finns det fortfarande mycket som kan utvecklas men grunden finns på plats. Det finns en grundläggande struktur som bygger på ämneskunskap ur ett livslångt lärandeperspektiv och utifrån de riktlinjer Lpfö 98 förser oss med. Vi jobbar med innehåll som intresserar och engagerar barnen men även ständigt med flexibilitet för att lyssna och fånga barnens egna åsikter och funderingar. Vi jobbar med problemlösande aktiviteter samt öppna frågor gentemot barnen. Vi jobbar med naturen som arena och aktivt med den närmiljö vi befinner oss i. Vi har valt att jobba med stora som små teman som övergripande utvecklar barnens kunskaps- och erfarenhetsvärld. Alla dessa aktioner är kopplade till utvecklandet av den befintliga inlärningsmiljön. Så som verksamheten ser

ut idag är den fungerande och på god väg även om det fortfarande finns många områden att utveckla och implementera i projektet.

Sammantaget av aktion – aktivitet - inlärningsmiljö blir att vi inom det utomhuspedagogiska projektet skapat en god inlärningsmiljö som är inbjudande för barnen. Men utvecklingen kommer fortlöpa fram över och man tar ny lärdom av och om barnen inom verksamhetens aktiviteter. Ett projekt av denna karaktär blir aldrig färdigt utan utvecklas ständigt. Inlärningsmiljön vi försökt bygga är föränderlig, flexibel och mångsidig inom den inläring som sker har vi alltid försökt ta till vara på de som intresserar barnen något som varit väldigt positivt. En miljö där vi tar till vara på de fenomen och saker som omger oss och vår förskola.

Vi utgår ifrån skapandet av en helhetssyn på barnens lärande och utvecklas av detta även som pedagoger.

Avslutande reflektioner

I denna del av uppsatsen kommer jag att problematisera utifrån mina egna reflektioner av utvecklingen av projektet. Jag kommer även presentera svårigheter vi har stött på under arbetets gång. Jag kommer även diskutera min egen roll inom projektet. Här vill jag även diskutera utifrån upplevda resultat i förhållandet mellan inlärningsmiljö och projektet. Jag vill avslutningsvis i detta stycke lyfta vidare forskning inom sfären för detta projekt men även utanför denna.

Alla som varit med om att starta något nytt vet att man kommer att stöta på många problem och att ny start även medför många projekt krämpor till en början. Så även i detta fall, vi jobbade med samarbete, struktur, målsättning, barn och föräldrar.

En förändring av något medför nästan alltid rädsla och oro, rädsla för något nytt när det gamla fungerar så bra, oro för att egna ambitioner kommer i kläm, oro att omsorgen inte kommer se ut som tidigare, rädsla för det man inget vet om. Listan kan göras lång och med all rätt. I projektets absoluta första skede fanns det stor skepsis till detta utomhuspedagogiska projekt, hur skulle detta fungera i förhållande till den befintliga verksamheten och skulle det verkligen bli den avlastning lokal och barnmässigt man behövde? Men det fanns för den delen även en hel del engagemang och intresse. Rädsla och oro är inte i alltid negativt laddade ord. Oro föder att man ifrågasätter, rädslan föder att man lägger sig i. Dessa företeelser har i mångt och mycket utvecklat det projekt som drivs idag. Synpunkter utvecklar oss som pedagoger och projektansvariga men även den verksamhet vi bedriver. Att förutsätta att allt skulle gå problemfritt och vara en fungerande verksamhet från dag ett vore att ljuga för sig själv. Men förutsättningarna var goda, engagerad personal, en chef som stod bakom det hela, tillmötesgående föräldrar och en glad barnskara. Sen fanns ju miljön rakt utanför dörren på förskolan, en skogs-dunge, stora fria ytor att springa och leka på och en omgivning runt förskolan med vattendrag och lummiga skogar. Så förutsättningarna för att skapa en intressant, utvecklande och lärande utomhuspedagogik fanns verkligen.

Att samarbeta och komma överens som vi så många gånger försöker lära och förmedla till barnen var inledningsvis inte lätt att åstadkomma många viljor, idéer, syner på inläring och utveckling samt olika barn syn gjorde att våra åsikter spretade åt alla håll i början. Vi har ju en läroplan att förhålla oss till där våra arbetsuppgifter som pedagoger

är fastslagna och målstyrda (Lpfö 98). Men vägarna vi väljer dit är förmodligen lika många som det finns pedagoger inom förskolan. Samtal leder till förståelse och att man lär känna individen bakom pedagogen. Vi fann en väg att starta vid och jobbar ständigt med att utveckla och förbättra det vi påbörjat.

Hur vi intresserade och motiverade barnen var jag inne på i min analys, men att även få med barnens föräldrar var en svårighet vi mötte. Även om det fanns ett intresse att utveckla och omskapa verksamheten. Men var utomhuspedagogik verkligen rätt väg? Och vad är utomhuspedagogik? Frågorna var många och det har jag all förståelse för. I min egen iver i att komma igång med den utomhuspedagogiska verksamheten, i virrvarret av nya ansikten och bekantskaper, ny arbetsplats och en för mig ny ort glömde jag att för en av de viktigaste parterna i denna symbios nämligen föräldrarna att presentera projektet på ett lätt förståeligt och inbjudande sätt. Som förälder själv vet jag hur engagerad och intresserad man är av barnens utveckling utanför hemmet. Framför allt idag då många barn spenderar långa dagar måndag-fredag på förskolan. Självfallet vill man veta vad barnen gjort och gör inom den verksamhet de deltar i. När detta gick upp för mig fick jag snabbt lära mig och finna kanaler som nådde barnens föräldrar.

När vi väl valt en struktur och en lokal målsättning som vi ansåg överensstämma med den befintliga läroplanen i förskolan var vi redan flera veckor in i projektet. Saker runt omkring formningen av projektet tog tid och stal då även tid från det som var målsättningen nämligen att utveckla inlärningsmiljön. Någonstans får man ställa detta i ett sammanhang då allt tar mer tid i början, vi var alla nya inom området, det var många bitar som inledningsvis skulle falla på plats. Men när strukturella bitar fallit på plats samt att alla funnit sin roll i projektet och verksamheten och aktiviteterna flyter på. Ja, när vi når dit är mycket vunnet, med tanke på att det finns ett djup bakom verksamheten i planering, dokumentation och barns åsikter och tankar. De flesta aktionerna togs i inledningsskedet av projektet men dessa handlingar har förändrats allt eftersom vi anskaffat oss erfarenhet utifrån projektet och dess aktiviteter.

Att ha aktionsforskning som metod för mitt uppsatts arbete har ofta varit tufft då jag lätt kört fast i tankar utifrån mig som praktiker och inte kunnat föra uppsatsen vidare. Att härleda aktionerna till en aktivitet och följa ledet aktion – utveckling – aktion - utveckling osv. har inte alltid visat sig vara så enkelt. Dessutom ser rollen som praktiker och som forskare olika ut och man får ta sig an och se på saker och ting olika utifrån vem det är som tittar. Jag kan både som forskare och praktiker förstå den kritik som lyfts mot aktionsforskning som metod. Jag tror att denna insikt hjälpt mig under mitt uppsatsarbete.

Svårigheten för mig som forskare har hela tiden varit att uppmärksamma läroprocessen i den aktivitet som bedrivs och se aktionen bakom. Men det har även varit svårt att kritisktgranska det arbete jag själv utfört. Som praktiker har det funnits svårigheter i att finna en balans i det arbetet som skall utföras d.v.s. dokumentation, planering, aktiviteter, verksamhet, utemiljö och inom detta dessutom bidra till att utveckla inlärningsmiljön.

Att vara kritisk mot något du själv valt att bygga upp är svårt då du helst av allt vill försvara de beslut du tagit. Men eftersom jag är ny inom denna form av projekt har jag varit tvungen att lyssna på synpunkter och komma till insikten att kritik kan leda till en utveckling av den verksamhet som bedrivs. Att själv vara kritisk har rent av varit ett

tvång dels för att jag skall kunna visa en progression inom projektet men även för att utveckla mig och det arbete jag utför.

Uppsatsarbetet har i ovanstående problemformulering gett mig möjlighet att granska mitt eget arbete och få distans till det jag faktiskt gör och vad det faktiskt finns för utveckling inom det arbete vi gör/gjort med barnen. Även de reflektioner som satts i teoretiska sammanhang har gett mig en bredare bild av min yrkesroll och de kompetenser som jag tillsammans med kollegor och ledning tillfört förskolan.

Ett led i projektet har även varit att utveckla den fysiska utemiljön till att möta verksamheten. Detta har jag valt att inte behandla inom ramarna för min analys. Även om detta också har varit en stor del av projektet. Vi har bl.a. skapat en motorikbana och en sinnesbana för att utmana och göra utevistelsen mer spännande för barnen.

Sammantaget är att jag är stolt över det utomhuspedagogiska arbete som idag bedrivs. Vi har utvecklat inlärningsmiljön och skapat något som är positivt för såväl barn, föräldrar och inte minst för oss pedagoger. Jag tycker vidare att jag genom denna uppsats kan på visa en vinst för barnen och för inlärningsmiljön och därav stärka valet av utomhuspedagogik som metod. Projektet har ett tydligt pedagogiskt motiv som ständigt driver oss i vårt utvecklingsarbete.

Projektet i sig har varit en process men även jag har gått igenom en process då jag vid starten av detta projekt var helt ny inom att ansvara för utvecklandet av ett projekt. Det har för mig varit en lärorik resa både som forskare men framför allt som yrkesverksam. Jag kommer fortsätta att utveckla mig själv men även sträva efter att utveckla projektet som sådant. Det har varit spännande och lärorikt men även lett till en hel del nya frågor.

Förslag till fortsatt forskning

Jag har under uppsatsarbetets gång flera gånger stött på och reflekterat över andra frågeställningar och nya frågor som intresserat mig. Det är ett urval av dessa jag kommer att presentera här.

Tidigt i min uppsats kommenterade jag kritik som lyfts mot aktionsforskning att den inte var generaliserbar, därför skulle det vara intressant både som praktiker och forskare att göra en bredare kvantitativ alt. kvalitativ studie om utomhuspedagogik som metod för att förbättra inlärningsmiljö och framförallt under en längre tid undersöka de långsiktiga konsekvenser den får i barnens fortsatta skolgång.

Om man då utgår från att förskolan lägger grunden till det livslånga lärandet och de krav som förskolans läroplan ställer på verksamheten frågar man sig även hur de resurser som läggs på förskolebarn står i kontrast till de barn som inte går i förskolan då den är frivillig. Hur påverkar förskolans verksamhet barnen gentemot de barn som inte genomgår förskolan? Läger detta då ett större föräldraansvar på de föräldrar som väljer bort förskolan? Det finns många olika lösningar på barnomsorg men vad skiljer dem åt och hur står de i paritet till det livslånga lärandet?

Det hade även varit spännande att som utomstående granska den verksamhet vi valt att bedriva, kommer de då fram till samma slutsatser och drar deras paralleller och reflektioner åt samma håll som mina. Inom samma område kan jag se det som givande att granska verksamheten om ett år eller om fem år: Vad har hänt? Hur ser den ut? Hur ser

vi på den? Men kanske framförallt hur ser vi då på projektstarten och de aktioner vi valde att följa inledningsvis.

Vi har dessutom jobbat en hel del med förskolans utegård här finns många möjligheter att utgå ifrån när det gäller vidare forskning. Vad är en pedagogisk utemiljö? Hur utformar man miljön ute och inne för att fånga barnens glädje i den lärande processen? Hur påverkas barn som har en stor utegård som inbjuder till aktivitet kontra dem som inte har det?

En annan spännande forskning vore att intervjua barn inom verksamheten och se hur de ser på aktiviteter, sin egen inlärning och hur de ser på processen.

Det finns många infallsvinklar på ett brett forskningsfält där mitt bidrag är en liten del i ett stort hav av forskning om utomhuspedagogisk, inlärningsmiljö i kontexten förskola .

Referenser

- Bell, Judith. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, Alan. (2001). *Social research methods*. New York: Oxford University.
- Bunting, Camille, J. (2006). *Interdisciplinary teaching through outdoor education*. Human Kinetics Publishers.
- Elfström, Ingela, Nilsson, Bodil, Sterner, Lillemor & Wehner-Godee, Christina (2009). *Barn och naturvetenskap*. Stockholm: Liber.
- Holle, Britta (1984). *Motorisk-perceptuell utveckling*. Stockholm: Psykologiförlaget.
- Lindqvist, Gunilla red (1999). *Vygotskij och skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Läraryrskommittén (2005) *Utomhuspedagogik I förskola och förskoleklass* Läraryrskommittén-förlag
- Marton, Ference Hounsell, Dai & Entwistle, Noel. (2000). *Hur vi lär*. Stockholm: Prisma.
- Pramling, Ingrid & Doverborg, Elisabet. (1996). *Mångfaldens pedagogiska möjligheter*. Stockholm: Liber.
- Pramling-Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja. (2006). *Lärandets grogrund*. Studentlitteratur.
- Pramling-Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva. (2009). *Att lära är nästan som att leka*. Stockholm: Liber.
- Rönnerman, Karin (red.). (2004). *Aktionsforskning i praktiken – erfarenhet och reflektioner*. Lund: Studentlitteratur .
- Skolverket (2005). *Kvalitet i förskolan*. Stockholm: Fritzes.
- Strandberg, Leif (2006). *Vygotskij i praktiken*. Norstedts Akademiska Förlag.
- Sundgren, Gunnar. (2005). *John Dewey - reformpedagog för vår tid?*, Forssell, Anna (red.) *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.
- Svensson, Per- Gunnar & Starrin, Bengt red (1996). *Kvantitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur .
- Utbildningsdepartementet (1998). *Att erövra omvärlden*. Stockholm: Fritzes.

Webbdokument

SKOLFS 1998:16 (2009) Läroplan för förskolan, Lpfö 98. Hämtad 31 augusti 2010, från skolverkets webbsida: <http://www.skolverket.se/>

Bilaga

1. Grovplanering

Här presenterar jag den grovplanering jag har gjort under projektets gång, för att du som läsare skall få en tydligare bild av skeendet i aktiviteterna som bedrivits. De första veckorna är inte fredagarna medräknade som en dag i verksamheten då jag inte var på plats på fredagar. Eftersom jag veckopendlade innan jag och min familj flyttat var mina fredagar till en början avsatta som planeringsdagar. Denna planering är en grovplanering som sedan kollegor och barn är med att forma under veckan som går.

Plan v.9, Tema: Fåglar

Måndag.

Aktivitet: Matte ute.

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, vi leker katten och fåglarna, en kullek där en eller flera katter jagar de små fåglarna. Fåglarna är säkra i fågelboet. Vi leker att vi är fåglar och flaxar och flyger högt uppe på himlen.

Material:

Onsdag. Utedag. Fågelskådning

Torsdag.

Aktivitet: På fm. Härma fåglar, lyssna efter fåglar och försök att härma deras ljud. På em. tillverkar vi talgbollar som vi kan hänga ut till de kalla och hungriga fåglarna.

Material: Kokosfett, fågelfrön, snöre och formar

Övrigt v. 9:

Plan v.10, Tema: Träd

Måndag.

Aktivitet: Matte ute, vi arbetar med storlek och omkrets. Vi mäter omkretsen på olika träd med våra armar, för att få en uppfattning om vår och trädets storlek. Om så behövs fyller vi på med fler övningar från ute matte böckerna.

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, vi leker leken kung snö. Barnen får välja ett par träd som är bon sen samlas vi i mitten och på bestämda kommandon ska barnen reagera. Om peda-

gogen säger kyla måste barnen krypa ihop tillsammans, om man säger solsken skall barnen sträcka på sig och röra på sig, men om barnen hör snöstorm måste de snabbt ta sig till ett av de bon de tidigare utsett. Om barnen vill fortsätta leka kan vi leka en kull lek där träden fortfarande är bon. Vi avslutar med att leka Träd/Trädgårdsmästare där barnen får agera träd alternativt trädgårdsmästare och skapa eller skapas till vackra träd. Vi fyller kanske här på med en spegel övning alternativt en övning där vi härmar träden i skogen.

Material:

Onsdag. Utedag

Torsdag.

Aktivitet: På fm. med 4a åringarna jobbar vi med träd och deras ålder. Vi tittar och räknar trädets årsringar. Sen får barnen rita en egen teckning med sina egna årsringar. På em. gör vi tillsammans te på gran och tallbarr som vi sedan smakar på, om vi vågar.

Material: Målarfärg, papper till årsringsmålningarna, underlag att måla på, ved bitar, något att mortla i, varmt vatten, sil, socker.

Övrigt v. 10: Skapande av vår skog som vi samlat pinnar till.

Plan v.11, Tema: Träd

Måndag.

Aktivitet: Matte ute, vi använder oss av matematik ute boken för att ta fram lämpliga övningar.

Material: Utematteboken

Tisdag.

Aktivitet: Kull lek t.ex. Björnen sover. Vill att barnen själva ska få vara med att påverka så mitt förslag är att vi även frågar dem vad de skulle vilja leka. Avslutar med en gestaltnings övning där vi ska gestalta träd från de att trädet endast är ett litet frö till dess att trädet blivit gammalt och trillar till marken

Material:

Onsdag.

Aktivitet: Utedag, tänkte att barnen skulle få gå ut på upptäcktsfärd för att finna ett träd som skall bli "deras". Vi fotograferar barnen vid trädet och pratar om trädet. Mitt förslag är sen att vi kan återkomma vår, sommar och höst ta nya bilder och diskutera vad som hänt med "vårt" träd.

Material: Kamera

Torsdag.

Aktivitet: FM Tema, vad undrar vi om träd och vad har vi lärt oss om träd. Barnen får sedan välja ett träd som de vill måla av och göra detta. Vi kan använda oss av kol på vitt papper eller mörka kritor. EM Skapande, vi kan tillsammans välja en plats på gården där vi skapar vår "skog" genom att sen sticka ner de pinnar vi samlat i snön kan vi skapa en

skog. Sen är mitt förslag att vi kan diskutera vem som bor i skogen och vad det är för typ av skog. Vi får sedan fotografera vår skog för att föreviga den.

Material: Ritmaterial, underlägg att kunna rita på, papper, våra insamlade pinnar och grenar.

Fredag.

Aktivitet: Tema avslutning diskutera med barnen vad som varit roligt och vad de minns, om möjligt med de bilder vi tagit. Vad minns vi, vad har vi lärt oss om träd. Avsluta med en lek vi lekt som barnen tyckt varit rolig.

Material: Bildkanonen!? Bilder.

Övrigt: Ta bort, lägg till, anpassa om ni har några idéer. Har startat lite med vår dokumentations vägg, hoppas vi kan komma igång med den ordentligt nästa vecka. Mvh. Jon

Plan v.12, Tema: Färg och Form

Måndag.

Aktivitet: Vi jobbar med formerna, fyrkant, rektangel, trekant, cirkel. Vi börjar med att bekanta oss med formerna, sen får barnen skapa en av formerna i grupp av material de hittar ute. Vi avslutar med att barnen själva får upptäcka former på förskolans gård.

Material: Papper med formerna på.

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, vi börjar med en kull lekför att få upp flåset lite. Sedan leker vi en lek där barnen ska finna sin färg/form kamrat, Man fäster en form med färg på i kragen på var barn med t.ex. klädnypa. Sedan skall barnen finna det barn som har samma färg och form som de själva har genom att titta på varandras färg/form och ställa frågor.

Material: Klädnypor, former med färg på.

Onsdag. Utedag

Torsdag.

Aktivitet: På fm. Samlar barnen material ute som de sedan får klistra på ett papper i olika former. På em. har vi målarverkstad ute där alla barn får fritt rita former i olika färger. Alternativt målar former i snön.

Material: Lim, papper, målarfärg, penslar.

Övrigt v. 12: Kan ni komma på fler lekar som innefattar formerna vore det bra. Trevlig helg mvh Jon.

Plan v.13, Tema: Påsk

Måndag.

Aktivitet: Vi jobbar med matteuteboken.

Material: Utemattekort

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, vi leker påskakiga och våra lekar tillsammans, kom alla mina kycklingar, vinter och vårsol är en kullek där en person är vinter och den andra är vår sol. Om man blir tagen av vinter blir man förvandlad till en snögubbe och måste stå helt still, endast vårsolen kan komma och rädda de barn som blivit snögubbar genom att tina upp dem.

Material:

Onsdag. Utedag. Idag går vi på upptäcks färd, vi diskuterar våren med barnen, och vad de vet tänker om våren. Sen går vi ut för att upptäcka vårtecken. På vår utedag passar vi på att plocka med oss lite ris hem så vi kan dekorera vår entré med lite fint påskris. På em. får de barn som är ute hjälpa till att fästa fjädrar på vårt ris.

Material: Färgglada fjädrar, något att fästa fjädrarna med.

Torsdag.

Aktivitet: På fm. ska vi göra flyg försök till blåkulla med fyra åringarna. Vi inleder med en berättelse eller saga om häxor, sen får barnen var sin ballong som de ska måla ett häxansikte på. Man kan även ha med sig lite garn ut som de kan fästa som hår. När barnen är färdiga blåser man upp ballongerna och släpper dem från marken för att se hur högt de flyger. På em. har vi äggjakt. Barnen får veta att de ska leta efter ägg i vår skog men att de inte får tjuvkika vad som är i innan alla ägg är funna. Vi använder vanliga påskägg och fyller vart ägg med något vi arbetat med sen jag började, kanske även bilder på saker de gjort. När vi satt oss tillsammans öppnar vi och diskuterar vad vi hittar i äggen och ser vad barnen kan komma ihåg.

Material: Ballonger, tuschpennor, ev. "hår", påskägg, tema föremål, Bilder.

Fredag: Påskledighet!

Material: Sällskap av goda vänner, god påskmat, en mjuk och skön soffa att koppla av i och lite härlig vårsol att gotta sig i.

Övrigt v. 13: Fler påsklekar om ni kan slå era kloka huvuden ihop, vet ni någon bra saga om häxor vore det bra. Jag ska försöka få med mig så många påskägg som jag kan finna. Mina förslag till påskäggen är, barr, bark, former, fågelfrön, fåglar och bilder på saker vi gjort. Kom gärna med förslag på fyllning till våra ägg. Snart lite påskledighet och nu helg, ha det riktigt gott i vårsolen alla kollegor. Mvh. Jon

Plan v.15, Tema: Årstiderna

Måndag.

Aktivitet: Matte ute,

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, herr vinter och vårsol, kung höst, samt en gestaltnings lek ur en sommar miljö

Material:

Onsdag. Utedag. På vår utedag är vi på jakt efter vårtecken.

Torsdag.

Aktivitet: På fm. dramatisera årstiderna, vi delar in barnen i fyra grupper var grupp ska sedan dramatisera en av de fyra årstiderna. Vi diskuterar först med barnen vad som är specifikt för just deras årstid. På em. målar barnen sina egna teckningar utifrån hur de tolkar ett specifikt fenomen ur en av årstiderna

Material: Färg, papper, vatten

Övrigt v. 15:

Plan v.16-17, Tema: Utegården, hjälpa till på vår utegård.

Måndag.

Aktivitet: Matte ute,

Material: Utemattekorten

Tisdag.

Aktivitet:

Material:

Onsdag. Utedag.

Torsdag.

Aktivitet:

Material:

Fredag.

Övrigt v. 16:

Plan v.18, Tema: Pirater

Måndag.

Aktivitet: Matte ute,

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, skeppsbrott vid vår motorikbana, sjömonstret

Material:

Onsdag. Utedag.

Torsdag.

Aktivitet: På fm. med 4-åringarna jobbar vi med vädersträcken och kompassen. Vi tar sedan ut kompass riktning och bygger en fast kompass. På em. har vi skatt jakt efter karta. En enkel karta där vi följer färger och former och vissa fasta punkter som kullen och kryptunneln.

Material: kompass, färg, karta, skatt

Fredag. Aktivitetsdag.

Jon- Berättar spännande piratsaga

Övrigt v. 18:

Plan v.19, Tema: Pirater/vatten

Måndag.

Aktivitet: Matte ute,

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse,

Material:

Onsdag. Utedag. Måla teckningar och tillsammans skicka en flaskpost

Torsdag. Ledigt

Aktivitet:

Material:

Fredag. Aktivitetsdag.

Plan v.20, Tema: vatten

Måndag.

Aktivitet: Matte ute,

Material: Ute matte korten

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, utflykt till havet (rörelselek). Hajar och fiskar kullek

Material:

Onsdag. Utedag. Utflykt till "vårt" träd. Vad har hänt? Vad kommer vi ihåg?

Torsdag.

Aktivitet: På fm. experimenterar 4-åringarna med vatten. Vad flyter, vad flyter inte och varför? På em. färgar vi vitsippor

Material: Balja, vatten, föremål att testa i vattnet, koppar och karamell färg.

Fredag. Aktivitetsdag.

Övrigt v. 20: Ta med bild på "vårt" träd från i vintras.

Plan v.21, Tema: småkryp

Måndag.

Aktivitet: Matte ute, Vi ska räkna ben på olika insekter och diskutera skillnader.

Material: Bilder på olika insekter

Tisdag.

Aktivitet: Lek och rörelse, vi leker "Masken", som "Följa John" fast vi måste hålla ihop hela tiden, vi kan öka svårighetsgraden genom att ha bollar mellan varje barn.

Material:

Onsdag. Utdag. Vi ger oss ut i faunan och söker efter småkryp

Torsdag.

Aktivitet: På fm. är det småkryps jakt, vi lyfter stenar, stockar letar på träden och i gräset efter spännande småkryp. På em. jobbar vi med skapande, vi målar spindelväv på ett papper sen letar vi naturmaterial som vi sedan kan skapa en spindel av och fästa på pappret.

Material: Lappar, Burkar, Insektsbok, Lim, Papper

Fredag. Aktivitetsdag.

Jon- En lek där vi gestaltar fjärilens liv från larv – puppa – till fjäril som flyger fritt.

Övrigt v. 21: